

### Konferencja: *Filozoficzne ujęcia miłości*. Poznań, 29 września 2014

Zakład Filozofii Chrześcijańskiej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (WT UAM) w Poznaniu zorganizował IV Ogólnopolskie Forum Filozoficzne dla studentów i doktorantów teologii pod hasłem *Filozoficzne ujęcia miłości*, które odbywało się 29 września 2014 r. w siedzibie WT UAM w Poznaniu. Wyjątkowo tego roku wszyscy czynni uczestnicy konferencji reprezentowali Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

Konferencję rozpoczął wykład wprowadzający, który wygłosił sekretarz Zakładu Filozofii Chrześcijańskiej WT UAM dr Przemysław Strzyżyński. Skupił się on na analizie myśli Josepha Piepera dotyczących miłości. Zasadnicze pytanie wykładu brzmiało: „Jak zabić ideę miłości?”. P. Strzyżyński zwrócił uwagę na wyraźne wpływy neotomizmu na filozofię Piepera. Odwołując się do polemiki J. Piepera z koncepcją Erosa i Agape A. Nygrena, ujętej w tekście pt. *O miłości*, P. Strzyżyński zastanawiał się, jaka miłość jest istotniejsza: Eros i Agape czy tylko Agape?

Strzyżyński podjął również próbę obrony bezinteresowności w miłości oraz analizy struktury potrzeb, które są przyczynkiem do kochania. Bez istnienia potrzeb odpowiedź na miłość byłaby niemożliwa. W ostatecznej konkluzji wykładu, dr Strzyżyński stwierdził, że aby zabić miłość, wystarczy ją wyidealizować w karkołomnej koncepcji antropologicznej lub doprowadzić do absurdu kategorię bezinteresowności.

Pierwszy studencki referat wygłosił Maciej Witała, podejmując temat miłości w filozofii francuskiego jezuita Teilharda de Chardin. Głównym celem tego referatu było ukazanie miłości jako swoistej energii, która jest udziałem świata i człowieka. M. Witała przedstawił sylwetkę o. Teilharda, nakreślił ważne punkty w jego filozofii oraz wskazywał na jego koncepcję metafizyczną, która w ocenie prelegenta znosi granicę między duchem i materią. Bardzo szeroko została omówiona kwestia tzw. punktu omega w filozofii T. de Chardin. W kontekście tematu miłości

Witała podkreślił, że według de Chardin miłość nigdy nie narusza osobowej struktury człowieka. Natomiast przywołując liczne cytaty o. Teilharda, kilkakrotnie wskazywał na specyfikę jego filozofii, która w przeszłości budziła duże kontrowersje. Stwierdził, że zarzuty wysuwane wobec myśli ojca Teilharda mogą wynikać z bardzo zawilego stylu literackiego, jaki stosował w swoich pracach, co może podwyższać ryzyko nadinterpretacji całej jego filozofii.

Głos zabrała także Ewa Hauke, która w swoim referacie podjęła kwestię sensu życia. Definiując sens życia zwróciła uwagę na fakt, że sens jest oczywistą potrzebą każdego człowieka. E. Hauke analizowała stan współczesnej kultury, diagnozując, że jest na wskroś przeniknięty duchem hedonizmu, egoizmu i konsumpcjonizmu. Według Hauke współczesna kultura, czerpiąc często z błędnej wizji antropologicznej, zniekształca prawdziwy i autentyczny obraz miłości.

Mikołaj Ochła mówił o zagadnieniu płci w myśli Platona. Bazując na *Uczcie* tego filozofa, przypominał historię mitu o podziale płci. Ochła opisywał cechy miłości w platońskiej filozofii. Zauważył, że uczeń

Sokratesa dużo miejsca poświęca miłości homoseksualnej. Prelegent zwrócił uwagę na niebezpieczeństwo wykorzystywania teorii Platona w argumentowaniu na korzyść zjawisk homoseksualnych, występujących we współczesnym świecie. Ochła zauważył, że prawdziwa miłość to u Platona bynajmniej nie miłość cielesna i zmysłowa, ale miłość obecna w samych ideach.

Jako ostatni w pierwszej części konferencji swoje wstąpienie wygłosił mgr Radosław Siemionek, jedyny doktorant uczestniczący w konferencji. Starał się przedstawić związki między teorią przyjaźni św. Tomasza z Akwinu a etyką odpowiedzialności Levinaasa i Burggraevogo. R. Siemionek wyjaśnił, że Roger Burggraeve to flamandzki filozof związany z ośrodkiem w Leuven. W dalszej części referent przybliżył kategorię miłości u św. Tomasza i Levinasa. Więcej czasu poświęcił kwestii przyjaźni w myśli Akwinaty. Na podstawie tej refleksji zdefiniował przyjaźń jako troskę o dobro wspólne i dzielenie się nią z drugim człowiekiem. Na pytanie o kwestię odpowiedzialności w przyjaźni, przywoływał myśli R. Burggraevogo.

go. Według Burggraeve osoba to istota, która żyjąc pośród zobowiązań bierze pod uwagę porządki miłości i wymaga w związku z tym pewnego ograniczenia zakresu odpowiedzialności. W porównaniu postawy Kaina i Abrahama, Burggraeve zauważa, że brat Abla pozostawał na poziomie przedetycznym – nie miał dla niego znaczenia drugi człowiek i jego los. Natomiast Abraham miał świadomość, że sprawiedliwość ponosi w pewnej mierze odpowiedzialność za niesprawiedliwość i chaos moralny, to znaczy, że ludzie sprawiedliwi dźwigają odpowiedzialność za bezbożnych – to dzięki Abrahamowej empatii i trosce o bliźnich Bóg ocala grzeszników. Siemionek wskazywał, że dla Burggraevego to rodzaj substytutowej odpowiedzialności, przeczącej logice, ale ujawniającej optykę „innego świata”. W konkluzji wystąpienia podkreślał, że nie ma idealnego systemu etycznego, który rozwiązywałby kwestię odpowiedzialności w miłości. Stwierdził, że chrześcijańska miłość z pewnością nadaje pewną gradację odpowiedzialności, przed którą człowiek nie może się uchylić.

Na zakończenie pierwszej czę-

ści konferencji odbyła się krótka dyskusja. Zadano dwa pytania o uszczegółowienie problematyki związanej z wystąpieniem E. Hauke oraz M. Witawy.

Drugi blok konferencji otworzył referat Jolanty Gajewskiej, który podejmował problematykę miłości i odpowiedzialności w filozofii św. Augustyna. Autorka, przytaczając liczne cytaty z pism Augustyna, starała się pokazać miejsce i funkcję miłości w życiu świętego. Augustyn, dzięki miłości ludzkiej oraz miłości Bożej, powrócił na drogę chrześcijańskiego życia oraz odnalazł jego prawdziwy sens. J. Gajewska podkreślała, że zagrożeniem dla prawdziwej miłości jest miłość własna, czyli egoizm. Zadaniem człowieka jest dążenie do miłości czystej, która budzi pragnienie bycia w komunii z Bogiem i łączy człowieka ze Stwórcą. Miłość wymaga wzięcia odpowiedzialności za szczęście bliźniego.

Patryk Kowalski przedstawił miłość w nauczaniu ojców Kościoła. W opozycji do patrystycznej wizji miłości, ukazał miłość promowaną przez współczesne media. Prelegent odwoływał się zwłaszcza do filozofii miłości św.

Augustyna. P. Kowalski przywołując trzy cechy małżeństwa według Augustyna, podjął się ich analizy w kontekście współczesnych trendów dotyczących instytucji chrześcijańskiego małżeństwa. Przytoczył cytaty z prasy i telewizji, które wskazują – według niego – na wyraźną seksualizację przestrzeni publicznej. Skutki nihilistycznej i antychrześcijańskiej filozofii miłości podsumował prezentując dane statystyczne, pokazujące związek między niezachowaniem czystości przedmałżeńskiej a ilością rozwodów.

Jerzy Kotkowski analizował wybrane aspekty i rodzaje miłości w myślach K. Wojtyły i C.S. Lewisa. J. Kotkowski przywoływał liczne wyrażenia stosowane na określenie miłości w różnych językach, podkreślając ich złożoność. Odwołując się do myśli Wojtyły, analizował elementy miłości tj. upodobanie, pożądanie, życzliwość, wzajemność, a także przyjaźń i miłość oblubieńczą. W myśli Lewisa zaakcentował miłość przywiązania oraz rodzaje miłości: Eros, Agape i Caritas. Zaznaczył, że zdarza się, iż ten sam element miłości jest inaczej interpretowany i tłumaczony przez Wojtyłę, a inaczej

przez C.S. Lewisa.

Życie w miłości było tematem ostatniego referatu, który zaprezentowała Kinga Dudziak. Wypowiedź skupiała się wokół odpowiedzi na trzy pytania: „Po co żyć w miłości? Co to znaczy żyć w miłości. Dlaczego warto żyć w miłości?”. K. Dudziak odwoływała się do filozofii Platona, Arystotelesa, Tomasza z Akwinu oraz św. Pawła z Tarsu. Ponadto podjęła szczegółową analizę *Hymnu o miłości* św. Pawła pod kątem cech określających czyn prawdziwą miłość.

Drugą część konferencji zamknęła dyskusja, w której zadano pytanie P. Kowalskiemu o współczesne implikacje filozofii miłości ojców Kościoła. W ramach podsumowania konferencji przypomniano ważniejsze spostrzeżenia i wnioski płynące z każdego wystąpienia. Wygłoszone referaty zostaną wydane przez WT UAM w recenzowanej monografii naukowej w 2015 r.

*Jerzy Kotkowski*